

Lausunto jätelain luonnoksesta

Kunnanhallitus 22.6.2026 § 139
183/03.00/2026

Valmistelija:

Vs. ympäristötarkastaja Verner Leino, p. 040 135 4515

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta. Kyseessä on hallitusohjelmakirjauksiin pohjautuva luonnos, ja hallituksen esityksen sisällöstä linjataan hallituksessa lausuntokierroksen jälkeen.

Esityksellä toimeenpannaan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kirjauksia kuntien toissijaisen vastuun tarkentamisesta vain aitoihin markkinapuutetilanteisiin ja sidosyksiköiden ulosmyyntirajojen yhtenäistämisestä viiteen prosenttiin tai 500 000 euroon liikevaihdosta. Lisäksi säädettäisiin jätetoimialaa koskevasta poikkeuksesta hankintalakiin esitetystä sidosyksiköiden 10 % vähimmäisomistusvaatimuksesta.

Esityksen tavoitteena on parantaa jätetoimialan kilpailuneutraliteettia eli tasavertaisia kilpailuolosuhteita julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä sekä avata markkinoita rajoittamalla kuntien jäteyhtiöiden toimintaa kilpailluilla markkinoilla. Säännösmuutosten tavoitteena on lisätä markkinapuutteen todentamisen luotettavuutta, parantaa menettelyn läpinäkyvyyttä ja tehostaa toiminnan valvontaa sen varmistamiseksi, ettei toissijaisen vastuun palveluita tarjottaisi silloin, kun markkinoilta on löydettävissä markkinaehtoista jätehuoltopalvelua. Samalla tavoitteena on varmistaa toissijaisten jätehuoltopalveluiden saatavuus silloin, kun markkinaehtoista palvelua ei ole saatavilla.

Tavoitteena on parantaa yksityisten jätehuoltoalan yritysten toimintaedellytyksiä säätämällä kunnalle velvollisuus hankkia jätteenkuljetuspalvelut kilpailuttamalla poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Ulosmyyntirajaa koskevan ehdotuksen tavoitteena on rajoittaa kuntien jäteyhtiöiden toimintaa kilpailluilla markkinoilla, avata markkinoita jätetoimialalla ja luoda lisää valinnanvaraa jätehuoltopalveluja tarvitseville yrityksille. Tarkoituksena on tiukentaa kuntien jäteyhtiöiden ulosmyyntirajaa selvästi nykyisestä hallitusohjelman kirjaus ja EUT:n ratkaisu huomioon ottaen.

Jätetoimialalla toimivien sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevan poikkeuksen perusteella kuntien jäteyhtiöt eivät joutuisi muuttamaan nykyistä omistusrakennettaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2027.

Oheismateriaali:

luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Esittelijä: Kunnanjohtaja Maisila Carita

Päätösehdotus:

Mynämäen kunnanhallitus päättää lausua seuraavasti.

Mynämäen kunnanhallitus toteaa, että jätehuolto on yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria. Esitettyjen lakimuutosten vaikutukset jätehuollon toimintavarmuuteen ja häiriötilanteisiin varautumiseen tulee arvioida huolellisesti. On välttämätöntä, että jätteiden keräys toteutuu ympäristön kannalta luotettavasti, kattavasti ja häiriöttömästi koko kunnan alueella. Kuntalaisten mahdollisuudet käyttää jätehuoltopalveluja eivät saa heikentyä alueellisen sijainnin tai markkinaolosuhteiden vuoksi.

Jätelainsäädännön keskeisenä tavoitteena tulee edelleen olla ympäristön- ja terveydensuojelu, luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen sekä toimivan jätehuollon varmistaminen. Kilpailuneutraaliteetin edistäminen on tärkeä tavoite, mutta esitettyjen lakimuutosten vaikutuksia jätehuollon toimivuuteen, palvelujen saatavuuteen ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseen tulee arvioida huolellisesti. Tulisi myös arvioida tarkemmin, miten ehdotetut muutokset vaikuttavat kansallisten kierrätystavoitteiden ja EU:n yhdyskuntajätettä koskevien velvoitteiden saavuttamiseen.

Kuntien omistamat jäteyhtiöt eivät käytännössä toimi ainoastaan jätehuoltopalveluiden järjestäjinä, vaan ne muodostavat myös merkittävän alueellisen asiantuntija- ja kehittämisresurssin. Ne osallistuvat jäteneuvontaan, ympäristökasvatukseen, kiertotalouden edistämiseen sekä jätehuoltojärjestelmän kehittämiseen yhteistyössä kuntien ja viranomaisten kanssa. Esitettyjen lakimuutosten kerrannaisvaikutuksia tulisi arvioida myös näiden tehtävien näkökulmasta.

Esitetyn vaikutuksia kuntien valvontatehtäviin ja viranomaisresurssien tarpeeseen tulee myös arvioida nykyistä tarkemmin. Arvioitaessa nykyisten kuntaresurssien riittävyyttä on tarpeellista myös huomioida se, että jo aikaisemmin esitetyssä (lausuntopyyntö VN/2801/2026) jätelain 124 § muutoksessa esitetään kunnalliselle ympäristönsuojeluviranomaiselle luotavan merkittävä velvollisuus erilliskerättävän jätteen suunnitelmalliseen valvontaohjelmaperusteiseen valvontaan.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.